

GUVERNAREA

La începutul anului 2011 suntem martorii reluării binecunoscutei istorii: coaliția de guvernare din Moldova este din nou în dezacord cu sine însăși. Pe măsură ce ciondănelile și conflictele interne din cadrul coaliției devin tot mai aprinse, electoratul are din ce în ce mai multe motive să se întrebe dacă au fost învățate anumite lecții „pozitive” din neînțelegerile dintre componentele Alianței pentru Integrare Europeană (AIE) din anii 2009-2010. Și oare ce s-a tot discutat și asupra la ce s-a convenit în timpul negocierilor, care păreau interminabile, de constituire a AIE-II, dacă acum Alianța nu poate ajunge la un numitor comun privind modalitatea de alegere a președintelui țării? A trăgănat aprobarea bugetului public național? Nu poate menține un dialog normal între propriile componente? Dacă liderii partidelor din coaliție sunt atât de preocupați de etalarea mușchilor¹ pentru a se afirma în calitate de „față” a Alianței?

Deși pe plan intern coaliția se află aproape de marginea prăpastiei, victoriile obținute pe plan extern nu pot fi negate. Autoritățile au convenit noul memorandum cu FMI, au primit planul de acțiuni pentru liberalizarea regimului de vize cu UE și vor începe anul acesta negocierea ALSAC. Mai mult decât atât, la începutul anului 2011 Moldova a devenit o "Mecca" pentru înalții oficiali din UE și SUA. Însă dacă este să facem abstracție de aceste aparențe fascinante, întrebarea dacă Moldova va reuși să-și îndeplinească angajamentele mai rămâne încă actuală. Realizarea reformelor convenite cu UE este un exercițiu foarte practic care se va apropia de punctul culminant în următorii câțiva ani, de aceea coaliția nu are timp de pierdut cu diferite ciondăneli și bătălii interne.

În situația în care procesul de aprobare a bugetului a stagnat, și preocupată de luptele interne, coaliția pare să piardă senzația de urgență a reformelor. Însă neglijarea acestora ar putea deveni fatală pentru coaliție, chiar dacă aceasta va supraviețui actualei crize. Economia încă este în proces de recuperare, deși nici înainte de criză nu a fost una sănătoasă. Populația este în disperare, fiind puternic afectată de creșterea vertiginosă a prețurilor, majorarea tarifelor și lipsa oportunităților economice. Companiile, în special cele mici și mijlocii, sunt sufocate de corupție, birocrație, creșterea costurilor și constrângerile de dezvoltare (cum ar fi calitatea proastă a drumurilor și capitalul uman subdezvoltat). Revigorarea economiei Moldovei nu a fost niciodată o sarcină ușoară, iar acum situația pare și mai descurajatoare, în condițiile în care coaliția de guvernare riscă a fi paralizată de interesele conflictuale de acaparare a puterii și resurselor financiare, lipsa de încredere este omniprezentă, iar întreaga societate pare prinsă într-o uriașă dilemă a prizonierului: toți tind

În această ediție:

- AIE din nou în dezacord cu sine însăși;
- Revizuirea creșterii PIB pentru anul 2011;
- Perspectivele evoluției sectorului real;
- Tendințe pozitive în sectorul bancar;
- Comerțul: revenirea la vechiul model;
- Noi majorări de prețuri pe piețele globale.

Autorii acestei ediții:

- Ana Popa; ● Alex Oprunenco
- Adrian Lupusor ● Elena Culiuc
- Valeriu Prohnițchi, coordonator

REALITATEA ECONOMICĂ este o publicație analitică lunară ce identifică cele mai importante evoluții economice și politice. Cititorii săi sunt decidenții de politici, directorii executivi ai companiilor locale, străine și ai băncilor comerciale, reprezentanții instituțiilor internaționale, ambasadelor și partidele politice, jurnaliștii economici.

Acronimele și abrevierile utilizate:

f-a-p – față de anul precedent; f-t-p – față de trimestrul precedent; f-l-p – față de luna precedentă; T4'07 – trimestrul patru 2007; Jan'09 – Ianuarie 2009; BNS – Biroul Național de Statistică; ANOFM – Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă; BNM – Banca Națională a Moldovei; EG – Expert-Grup; MDL – leul moldovenesc; p.p. – puncte procentuale; IPC – Indicele Prețurilor de Consum.

EXPERT-GRUP este un centru analitic independent al cărei misiune este de a oferi mediul propice manifestării gândirii libere și netriviale, fapt ce va permite instituției să fie un lider în furnizarea unor analize economice obiective și să promoveze în mod eficient idei și soluții inovatoare pentru problemele economice cu care se confruntă Moldova în procesul transformării economice, dezvoltării societale și integrării europene.

Date de contact:

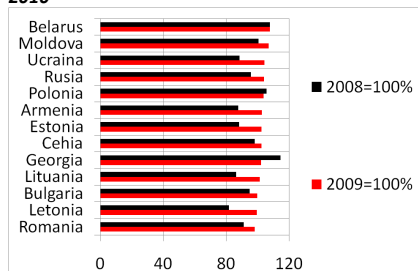
adresă: MD-2012, Moldova, Chisinau, str. Columna, 133, oficiul 1
telefon: ++373-22-930014,
fax: ++373-22-211599
email: info@expert-grup.org
web: www.expert-grup.org

¹ Este deosebit de amenințător faptul că aceste exerciții de „etalare a mușchilor” implică și sporirea controlului asupra diferitor agenții și servicii publice, care sunt de jure independente, însă de facto sunt niște instituții „de buzunar”. Cam atât se poate spune despre supremația legii și divizarea democratică a puterii.

să-și realizeze obiectivele de grup pe termen scurt și nimeni nu are suficientă încredere pentru a investi în scopurile comune pe termen lung. Clasa politică a Moldovei ar putea avea nevoie de un nou imbold din partea „dădacilor” externe, însă cât de mult poate progresa o țară urmând această abordare?

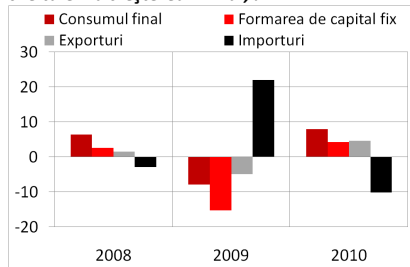
PIB

Figura 1. Indicele PIB în unele țări în anul 2010

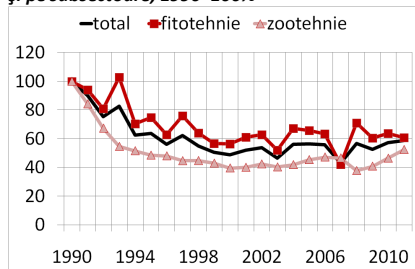
Sursa: Calculele EG în baza datelor statistice ale BNS, Comitetului Statistic al CSI și Eurostat;

Figura 2. Contribuția elementelor de cheltuieli la creșterea PIB-ului, %

Sursa: Calculele EG în baza datelor BNS;

Figura 3. Indicele producției agricole total și pe subsectoare, 1990=100%

Sursa: BNS și prognozele EG pentru anul 2011;

În anul 2010 economia Moldovei a crescut mai repede decât economiile altor țări din regiune, depășind așteptările Guvernului, BNM, FMI și BERD. Creșterea economică anuală de 6,9% a fost foarte aproape de estimarea Expert-Grup (vedeți MEGA, ediția 3, http://www.expert-grup.org/library_upld/d286.pdf). Ajutată de recenta revizuire în sus de către BNS a creșterii PIB-ului din 2009 (de la -6,5% la -6,0%), creșterea din 2010 practic a readus economia la nivelul de până la criză (figura 1).

Structura creșterii economice înregistrate confirmă revenirea Moldovei la modelul de creștere bazat pe consum de până la criză (figura 2). Rata de creștere a consumului final s-a majorat în fiecare trimestru, ajungând la 9% la sfârșitul anului, ceea ce a contribuit cu 116% la creșterea economică anuală. După ce 2009 a fost unicul an din ultimul deceniu când exporturile nete au avut o contribuție pozitivă la creșterea economică, în 2010, datorită sporirii cererii interne, rata de creștere a importurilor a fost din nou mai mare decât rata de creștere a exporturilor de bunuri și servicii.

Ritmurile formării brute a capitalului fix din T3'10 s-au diminuat în T4'10, înregistrând o creștere de 18,6% f-a-p, cu o contribuție de 62,3% la creșterea PIB-ului. Acest episod de creștere s-a datorat în mare parte programului masiv de construcție a caselor pentru persoanele afectate de inundații din raionul Hâncești, reflectat și în creșterea cu 19,4% a investițiilor de capital în case de locuit.

Ca și înainte de criza din 2009, în 2010 valoarea adăugată brută a crescut într-un ritm mai lent decât impozitele pe produse și importuri: 6,1% versus 11,6%, adăugând astfel o componentă fiscală importantă la creșterea PIB-ului calculat la prețurile pieței. Cele mai mari creșteri ale VAB au fost înregistrate în industria prelucrătoare, comerț și telecomunicații.

Prognozele revizuite ale Expert-Grup indică o creștere a PIB-ului cu până la 5,7% pentru 2011. Acestea țin cont de evoluțiile recente în sectorul comerțului cu amănuntul și serviciilor prestate populației, care au înregistrat creșteri semnificative în T4'10. În pofida scăderii ratei de ocupare, numărul orelor lucrate a diminuat mai lent, făcând posibilă revizuirea optimistă a prognozei de creștere a PIB-ului pentru anul curent.

SECTORUL REAL

După o recesiune cumulată de 25% în anii 2006-2009, restabilirea sectorului industrial în anul 2010 a fost anevoioasă, +7,0%, care în mare parte s-a datorat unei creșteri singulare a producției de zahăr. Producția în sectorul construcțiilor a crescut cu 6,5% și majoritatea serviciilor au evoluat pozitiv: comerțul +8,2%, hoteluri și restaurante +5,2%, transporturi +6,6%, telecomunicații +13% și servicii informatice +10%.

Referitor la sectorul agricol, conform celor mai recente estimări oficiale, în anul 2010 producția agricolă a crescut cu 7,9% (5,2% în fitotehnie și 13,3% în sectorul zootehnic, Figura 3). Anul agricol 2011 a început însă cu noi incertitudini pentru fermierii moldoveni. Rusia și-a exprimat iarăși

îngrijorările cu privire la calitatea produselor vegetale și a băuturilor alcoolice importate din Moldova. Pe plan intern, interdicția de export a grâului, introdusă pe 2 februarie a.c.² cu scopul de „a asigura securitatea alimentară” a afectat semnificativ planurile fermierilor pentru anul curent. În condițiile în care prețurile inputurilor agricole cresc rapid, diminuând veniturile și așa mici ale fermierilor (Figura 4), acest gen de soluții, dacă permanente, pot fi dezastruoase pentru agricultura Moldovei.

Pe 25 ianuarie 2011 Ministrul Agriculturii a discutat cu companiile agricole noul Regulament de subvenționare în agricultură. Totuși, nu s-a reușit discutarea celor mai importante aspecte - volumul de finanțare și prioritățile - fiindcă bugetul de stat pentru anul 2011 nu fusese încă aprobat. În proiectul de buget aprobat recent de Guvern, se propune diminuarea cu 150 mil. MDL a sumei alocate pentru subvenționarea agriculturii. Reprezentanții asociațiilor fermierilor deja și-au exprimat public insatisfacția³. Ținând cont de faptul că fermierii sunt importanți în calitate de electori, este foarte probabil ca reducerea propusă să genereze dezbateri aprigi în Parlament și să fie până la urmă revizuită.

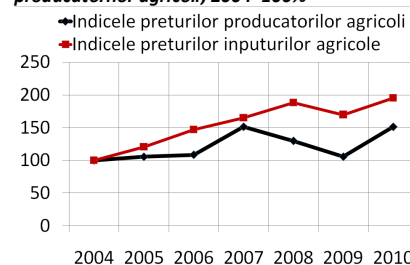
GOSPODĂRIILE CASNICE

Situația pe piața de muncă încă este instabilă, iar semnalele slabe de restabilire în T3'10 s-au dovedit a fi înșelătoare. De fapt, în T4'10 indicatorii pieței forței de muncă s-au înrăutățit și mai mult. Numărul populației angajate a scăzut cu circa 5% f-a-p, descreșterea fiind înregistrată în toate sectoarele economice (agricultură, -10,5%, industrie, -7,3%, construcții, -20%) cu excepția serviciilor unde numărul angajaților a rămas constant. Unica evoluție „încurajatoare” este că descreșterea ocupării a afectat în special ocupările informale (-14%), pe când ocuparea formală a scăzut cu doar 1%. Astfel, persoanele angajate în activități de nivel inferior de salarizare au fost concediate sau și-au dat demisia, ceea ce a dus la diminuarea numărului de persoane subocupate cu 4% (Figura 5). Rata șomajului de asemenea a crescut până la 7,5%, atingând un nivel maxim istoric pentru trimestrul 4. Datele Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă sugerează că această tendință ar putea continua și în T1'11, numărul șomerilor noi înregistrați în Ian-Feb'11 crescând cu 22% f-a-p. În același timp, numărul persoanelor plasate pe piața forței de muncă a crescut cu 11%, ceea ce a moderat rata de creștere a șomajului înregistrat.

Tendința de majorare a salariilor, care a început în Jun'10, a fost întreruptă în Dec'10, când salariul real a scăzut cu 1% f-a-p. Doar în câteva sectoare creșterea salariilor nominale a depășit inflația (agricultura, industria, comerțul, hoteluri și restaurante, transporturi și telecomunicații și activități financiare). În sectorul bugetar creșterea salariilor a fost mai moderată.

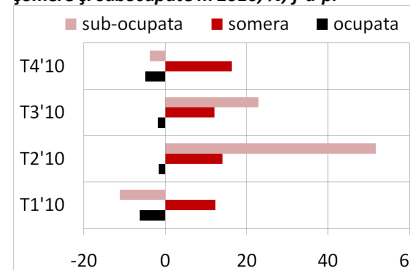
Între timp, remitențele au început să crească într-un ritm înalt, deși instabil (în Dec'10 s-a înregistrat o diminuare cu 3,4% f-a-p). Creșterea, în Ian'11, a volumului remitențelor cu 13% f-a-p. a fost cea mai mare din momentul relansării economiei. Dată fiind accelerarea ratei migrației (de la circa 4-5% în T1-T3'10 până la 8% în T4'10), Expert-Grup estimează că remitențele vor continua să crească anul curent, însă nu într-o măsură

Figura 4. Evoluția prețurilor pentru inputurile agricole și prețurile producătorilor agricoli, 2004=100%

Sursa: BNS și estimările EG pentru anul 2010;

Figura 5. Evoluția populației ocupate, șomere și subocupate în 2010, %, f-a-p.

Sursa: Calculele EG în baza datelor BNS;

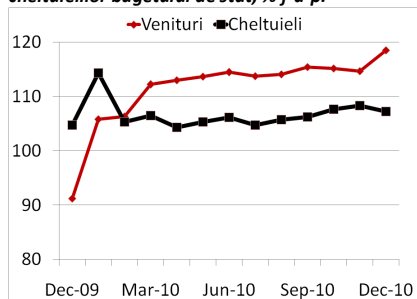
² Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 52 din 02.02.2011 cu privire la sistarea temporară a exportului de grâu.

³ A se vedea știrea „Asociațiile de fermieri din Moldova solicită Guvernului majorarea fondului de susținere a producătorilor agricoli până la 500 mil. de lei”, <http://www.infomarket.md/ro/agriculture/news/119267/>

suficientă pentru a reveni la nivelul de până la criză. Astfel, remitențele vor continua să finanțeze consumul, care deja crește în ritm stabil (volumul serviciilor prestate populației s-a majorat în T4'10 cu 6,5% f-a-p, iar cel al comerțului cu amănuntul - cu 10,5%). În baza acestor date, în anul 2011 noi anticipăm că volumul comerțului cu amănuntul și al serviciilor prestate populației va crește cu 11%.

FINANȚELE PUBLICE

Figura 6. Evoluția veniturilor și cheltuielilor bugetului de stat, % f-a-p.

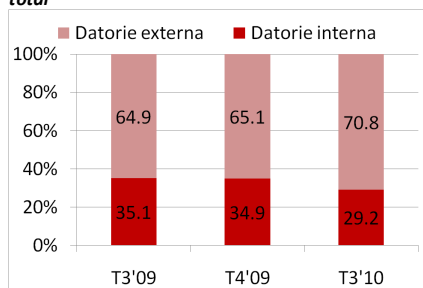
Sursa: Ministerul Finanțelor;

Legea bugetului de stat a fost aprobată de Guvern cu întârzieri enorme și încă urmează a fi votată de Parlament. Pentru 2011 veniturile planificate în bugetul public național constituie 19 miliarde MDL, iar cheltuielile – 20.3 miliarde MDL. Principalele schimbări în politica cheltuielilor țin de: 1) reducerea cu 37% a fondurilor alocate pentru subvențiile agricole (de la 400 milioane MDL la 250 milioane); 2) sporirea cu 34% Fondului Rutier (de la 580 milioane MDL la 780 milioane).

În T4'10 rata creșterii veniturilor bugetare a depășit-o pe cea a cheltuielilor publice. Această evoluție poate fi explicată în special prin fluxul masiv de bunuri de import și creșterea corespunzătoare a veniturilor din TVA și accize colectate pe parcursul ultimului trimestru. Această tendință pozitivă a început în luna februarie 2010 și, de atunci, evoluția consecventă denotă stabilizarea generală a finanțelor publice (Figura 6). Deprecierea de la sfârșit de an a leului moldovenesc a susținut suplimentar creșterea veniturilor bugetare.

Pe parcursul celui de-al doilea trimestru al anului 2011, rata creșterii veniturilor bugetare va continua să fie încurajată de creșterea cu 50% a accizelor la băuturile alcoolice și produsele din tutun. Creșterea accizelor a fost convenită cu FMI și are drept scop majorarea veniturilor bugetare, micșorând astfel dependența țării de asistența externă.

Figura 7. Structura datoriei publice, % din total

Sursa: Ministerul Finanțelor, Direcția generală datorie publică;

În primele trei trimestre ale anului 2010, datoria publică a înregistrat o creștere cu 27% în comparație cu cifra corespunzătoare înregistrată la sfârșitul anului 2009. În același timp, volumul datoriei publice a ajuns la 30,2% din PIB, o cifră care depășește cu 5,8 p.p. pe cea înregistrată în anul 2009. Tendința a fost însoțită de o scădere a raportului dintre deservirea datoriei și veniturile bugetare. În pofida creșterii stocului datoriei publice, la acel moment portofoliul datoriei publice nu comporta riscuri nerezonabile pe termen mediu. Structura datoriei publice la 30 septembrie 2010 indica o creștere a datoriei externe, care a ajuns să reprezinte 70,8% din suma totală a datoriei publice (ponderea rămasă, de 29,2%, este reprezentată de datoria internă). În comparație cu cifra corespunzătoare înregistrată la sfârșitul anului 2009, datele pentru 2010 indică o creștere a ponderii datoriei externe cu aproximativ 5,7 p.p. (Figura 7). Strategia de management a datoriei publice adoptată recent de Ministerul Finanțelor identifică ponderea în creștere a datoriei publice externe ca o expunere sporită la riscurile aferente ratei de schimb. Astfel de riscuri pot fi atenuate prin majorarea ponderii datoriei interne în totalul datoriei publice. Însă majorarea volumului absolut al datoriei interne comportă un alt risc semnificativ de eliminare a investițiilor private.

SECTORUL FINANCIAR

Două cele mai importante tendințe în sectorul bancar pe parcursul ultimelor câteva luni sunt îmbunătățirea calității portofoliilor împrumuturilor bancare și coborârea ratelor dobânzii pentru împrumuturi la cele mai mici niveluri istorice. Restabilirea economică robustă la nivel național și regional, însoțită de relaxarea politicii monetare, a sporit cererea pentru împrumuturi pe parcursul anului 2010, care, datorită nivelului mai mic de incertitudine economică, a fost întâmpinată de o ofertă mai generoasă din partea băncilor comerciale. În rezultat, majoritatea băncilor comerciale moldovenești au reușit să-și îmbunătățească calitatea portofoliilor prin reducerea ponderii împrumuturilor neperformante. Aceasta a îmbunătățit eficiența activității și, drept rezultat, și profitabilitatea băncilor s-a îmbunătățit (Figura 8).

Suma împrumuturilor noi a crescut brusc pe parcursul anului 2010, cu o rată medie de 56,2%, preponderent datorită revigorării activității economice și bazei de comparație foarte mici. Anul 2011 a început cu o rată de creștere mult mai mică (6,9% în Jan'11 f-a-p). Creșterea robustă a activității de creditare a corelat cu scăderea costurilor creditelor: în Dec'10 dobânda medie la creditele bancare în valută națională reprezenta 14,76% - un minim istoric pentru Moldova. În Jan'11 rata dobânzii a crescut până la 15,24%, în mare parte din cauza înăsprii politicii monetare.

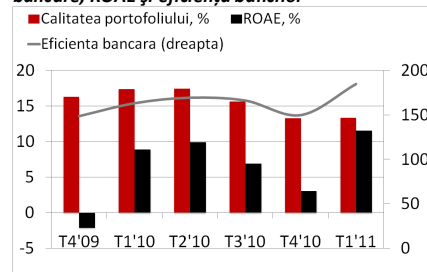
Pe de altă parte, marja bancară continuă să fie de aproximativ 2,5 ori mai mare decât în perioada de până la criză, ceea ce înseamnă că băncile continuă să mențină la niveluri foarte înalte primele de risc (Figura 9). Această situație paradoxală este explicată de abundența lichidităților în sistemul bancar. Astfel, în timpul crizei, datorită nedorinței băncilor de a extinde activitățile de creditare, indicatorii de lichiditate au atins niveluri maxime, dezvăluind, pe de o parte, durabilitatea sectorului bancar și, pe de altă parte, eficiența sa scăzută și costurile înalte de oportunitate.

MONEDA ȘI PREȚURILE

Tendențele inflaționiste continuă să pună în pericol situația socială. În pofida unei rate a inflației destul de obișnuite la începutul anului 2011 (1,1% în Jan'11 comparativ cu Dec'10), cele mai mare creșteri le-au înregistrat prețurile produselor social sensibile. Produsele alimentare au devenit cu 2,5% mai scumpe, pe când creșterea prețurilor la servicii și produse nealimentare a fost mai modestă (respectiv +0,3% și +0,4%).⁴

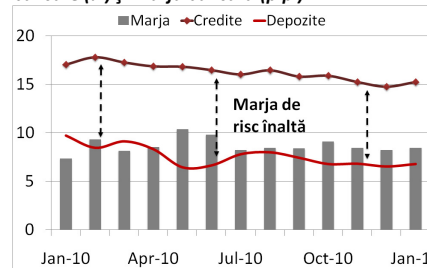
Creșterea prețurilor pe piețele externe a dus la creșterea prețurilor interne la cartofi (+14,7%), făină de grâu (+2,4%) și zahăr (+5,4%). Factorii sezonieri au contribuit în mod semnificativ la majorarea prețurilor la legume (+8,3%), fructe proaspete (+4,8%), pește proaspăt (+2,2%), lapte (+3,5%) și ouă (+7,8%). În plus, tendințele de pe piețele externe, însoțite de factorii sezonieri interni, au dus la o creștere cu 3,3% a prețurilor la combustibil. Influența factorilor menționați mai sus a fost amplificată de deprecierea valutei naționale față de dolarul SUA cu 3% în Dec'10 și cu 0,6% în Jan'11. Într-o măsură foarte mică, o parte a acestor costuri sociale au fost compensate de o scădere moderată a prețurilor la medicamente (-0,6%) datorită măsurilor intervenționiste directe întreprinse de Guvern.

Figura 8. Ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor bancare, ROAE și eficiența băncilor

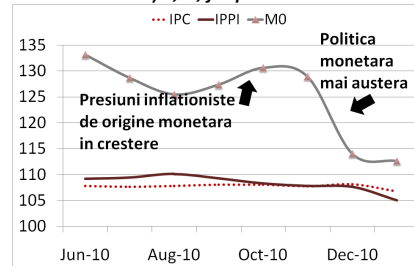
Sursa: BNM și calcule EG;

Figura 9. Ratele medii ale dobânzilor bancare (%) și marja bancară (p.p.)

Sursa: BNM și calculele EG;

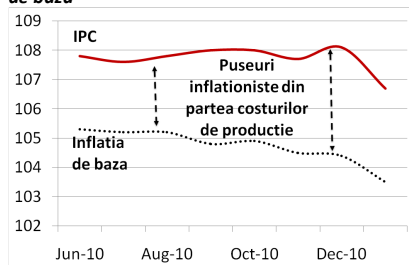
Figura 10. Evoluția IPC, Indiciului Prețurilor Producătorilor Industriali și a banilor în circulație, %, f-a-p

Sursa: BNM, BNS și calcule EG;

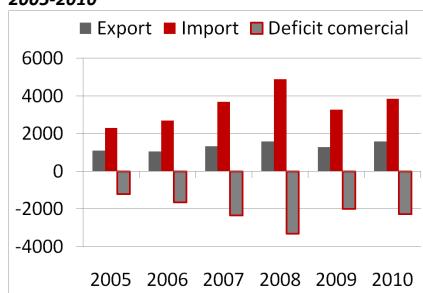
⁴ În timp ce Realitatea Economică nr.17 era gata pentru tipar, BNS a publicat date statistice proaspete, IPC în februarie crescând cu 5,5% f-a-p.

Figura 11. Decalajul dintre IPC și inflația de bază

Sursa: BNS;

Figura 12. Evoluția exporturilor, importurilor și balanței de plăți, mil. USD, 2005-2010

Sursa: BNS;

În același timp, IPC anual în Jan'11 a scăzut cu 1,4 p.p. f-l-p, ajungând la nivelul de 6,7%. Acest fapt a fost condiționat de baza înaltă de comparație (IPC înalt în 2010) și de absorbția efectelor majorării administrative a prețurilor la servicii în anul 2010. Date fiind presiunile inflaționiste monetare persistente (Figura 10), BNM a înăsprit politica monetară prin majorarea ratei de bază a dobânzii de la 7% la 8% în decembrie 2010 și a ratei rezervelor obligatorii de la 8% la 11% în ianuarie 2011. Și, în același timp, BNM început să sterilizeze mai activ lichiditățile excesive. Cu toate acestea, eficiența acestor acțiuni a fost subminată parțial de impactul puternic al factorilor de presiune asupra costurilor (Figura 11).

Pe parcursul următoarelor câteva luni Expert-Grup preconizează o creștere moderată a IPC f-a-p., preponderent datorită creșterii prețurilor la gazele naturale și încălzirea centralizată. Aceste majorări vor influența IPC în două etape: 1) în primul semestru, datorită creșterii prețurilor la serviciile comunale; 2) în al doilea, prin costurile de producție mai mari.

COMERȚUL EXTERIOR

În anul 2010, comerțul exterior a dat semne de întoarcere la tiparul de până la criză. Ca și în anul 2009, exporturile de bunuri (22,9%) au crescut mai repede decât importurile (17,6%), dar, ca și în anii de până la criză, deficitul comercial a continuat să crească (14,2%, Figura 12). Dacă creșterea volumului remitențelor va continua ca și la sfârșitul anului 2010 și Jan'11, vom putea vorbi de revenirea totală la modelul de până la criză.

A continuat reechilibrarea geografică a comerțului. Ponderea CSI în comerțul exterior a crescut, pe când cea a UE a scăzut. Rusia și-a consolidat poziția de destinație principală a exporturilor moldovenești, cu o pondere de 25,5% din totalul exporturilor Moldovei. Această tendință este evidențiată și de evoluția indicatorului Herfindahl al concentrării geografice a exporturilor moldovenești, care au crescut de la 0,09 în anii de până la criză (2006-2007) până la 0,12 în 2010 odată cu creșterea ponderii pieței ruse.

Diversificarea geografică a crescut în afara piețelor UE și CSI, ponderea altor țări crescând semnificativ. Lista principalilor parteneri comerciali include țări ca Turcia și China. Dacă tendințele economice globale sunt cât de cât revelatorii, rolul acestor țări în comerțul moldovenesc urmează să crească. Mai mult decât atât, poziția Turciei va fi consolidată și mai mult de potențialul acord de liber schimb pe care Moldova și Turcia vor trebui să-l negocieze, care este una din premisele încheierii acordului DCFTA cu UE.

La nivel de politici au avut loc anumite evenimente dezamăgitoare la începutul anului 2011. Interdicția exporturilor de grâu impusă de conducerea Moldovei în baza îngrijorărilor cu privire la securitatea alimentară creează impresia de transferare a răspunderii pentru eșecul statului de a completa la timp Fondul de rezervă pe umerii companiilor private. Mai mult decât atât, dacă se confirmă informațiile cu privire la faptul că unele companii moldovenești fac cea mai ieftină ofertă de grâu către Liban în pofida interdicției, aceasta va induce suspiciuni cu privire la unele interese speciale din spatele acestei interdicții și ar putea compromite reputația noului Guvern.

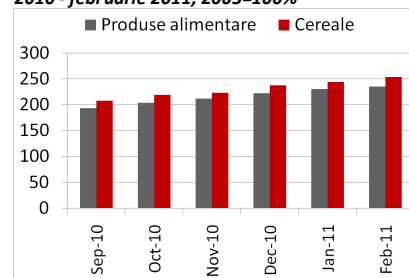
PIEȚELE GLOBALE

După ce în 2010 cererea de petrol a crescut cu 2,7 milioane barili/zi, la începutul lunii februarie a.c. prețurile la petrol oscilau în jurul cifrei de 100 USD/b (Brent crude). Economii în curs de dezvoltare zboară înainte, iar economiile dezvoltate se află într-un proces de restabilire lentă, dar relativ sigură. Aceștia sunt indici care spun că cererea de petrol va continua să fie mare și în anul 2011. Agenția Internațională pentru Energie a estimat că aceasta va crește în 2011 cu 1,5 milioane barili/zi, în condițiile în care oferta de petrol este deja insuficientă, majorarea producției depinzând în special de țările OPEC.

Însă revoltele din Orientul Mijlociu toarnă gaz pe foc. Deși Africa de Nord deține o pondere de numai 5% din producția globală de petrol, întreruperea producției de petrol în regiunea respectivă ar putea limita semnificativ capacitățile de rezervă care ar putea fi necesare pentru a atenua efectele adverse ale unor involuții neașteptate (politice sau climaterice) pentru producția de petrol sau pentru a liniști temerile legate de efectele unei cereri crescânde. Mai mult decât atât, dacă vor începe revolte și în statele producătoare de petrol din Golful Persic, în special în Arabia Saudită, situația pe piața petrolului ar putea deveni extrem de dificilă. Însă chiar dacă se va reuși evitarea celui mai rău scenariu, creșterea lentă, dar stabilă, a prețurilor la petrol poate influența negativ procesul de restabilire a economiei mondiale, precum și afecta într-o măsură mult mai mare țările sărace importatoare de petrol, ca, de exemplu, Moldova.

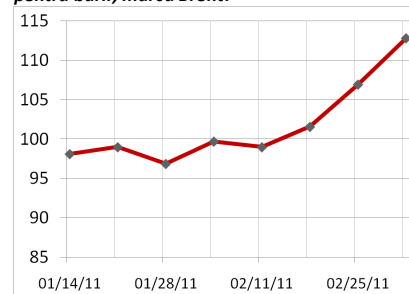
Mai mult decât atât, majorarea prețurilor la petrol ar putea cauza creșterea prețurilor la produse alimentare. Prețurile la produse alimentare cresc deja opt luni consecutive. Prețurile la grâu au crescut cu aproape 60% din februarie 2010 (până la 356,4 USD pentru o tonă metrică în ianuarie 2011) din cauza creșterii cererii și condițiilor climatice adverse în mai multe țări exportatoare de grâu. Populațiile țărilor cu economii în dezvoltare, care continuă să cheltuiască o mare parte a venitului pe produse alimentare, vor duce greul acestor scumpiri. Pentru Moldova, aceasta este o nouă reamintire a necesității de a îmbunătăți sistemul de protecție socială, a promova concurența în sectorul distribuției și a investi în modernizarea și competitivitatea producției agricole.

Figura 13. Evoluția indicelui prețurilor la produse alimentare și cereale, septembrie 2010 - februarie 2011, 2005=100%

Sursa: FAO;

Figura 14. Evoluția prețului la petrol, USD pentru baril, marca Brent.

Sursa: Administrația SUA pentru informații în domeniul energiei;

ANEXĂ STATISTICĂ

TABEL 1. MOLDOVA: PRINCIPALII INDICATORI ECONOMICI PE TERMEN SCURT

	May'10	Jun'10	Jul'10	Aug'10	Sep'10	Oct'10	Nov'10	Dec'10	Jan'11	Feb'11
Creșterea producției industriale, f-a-p, %	11,0	8,8	-0,2	2,3	13,9	16,8	7,6	2,3	n.a.	n.a.
Creșterea vânzărilor cu amănuntul, f-a-p, %	8,5	8,3	8,9	9,7	8,1	11,4	12,7	9,2	n.a.	n.a.
Creșterea serviciilor prestate populației, f-a-p, %	3,5	0,2	2,4	-1,4	3,0	6,1	7,2	6,6	n.a.	n.a.
Exportul de mărfuri, milioane USD	107,7	99,1	118,5	122,6	149,5	179,2	204,8	186,9	n.a.	n.a.
Importul de mărfuri, milioane USD	297,1	322,7	314,0	301,5	345,0	373,4	405,4	439,9	n.a.	n.a.
Activele oficiale de rezervă, milioane USD	1422,1	1421,6	1507,5	1551,4	1619,3	1645,4	1610,9	1717,7	1744,5	1739,8
Șomeri înregistrați, încep. perioadei, persoane	52480	49530	47412	46216	43329	41333	39943	40719	44170	50095
Creșterea salariului real, f-a-p, %	-0,3	0,4	0,7	2,2	0,9	1,7	2,8	-1,0	n.a.	n.a.
Creșterea veniturilor bugetare, cumul. f-a-p, %	13,7	14,5	13,7	14,1	15,4	15,1	14,6	18,5	n.a.	n.a.
Creșterea prețurilor de consum, f-a-p, %	7,9	7,8	7,6	7,8	8,0	8,0	7,7	8,1	6,7	5,5
Cursul de schimb valutar, sfârșit. per., MDL/USD	12,83	12,84	12,27	12,20	12,02	11,81	12,12	12,15	11,98	11,99
Cursul de schimb valutar, sfârșit. per., MDL/EUR	15,93	15,65	16,06	15,43	16,34	16,36	15,96	16,10	16,44	16,53
Creșterea agregatului monetar M2, f-a-p, %	22,74	22,41	22,29	22,07	22,53	29,42	25,47	18,36	17,33	n.a.
Rata de refinanțare a BNM, sfârș. perioadei, %	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	8,0	8,0
Rata dobânzii depozite bancare, %	6,45	6,65	7,79	7,99	7,43	6,79	6,82	6,54	6,79	n.a.
Rata dobânzii credite bancare, %	16,81	16,46	16,02	16,44	15,80	15,88	15,24	14,76	15,24	n.a.
Active bancare lichide, % din total active	35,55	34,81	33,94	33,59	34,05	33,19	33,36	34,15	34,62	n.a.
Credite bancare nefavorabile, % din total credite	17,34	17,47	17,83	17,38	15,67	15,23	14,80	13,33	13,39	n.a.
Depozite bancare în valută străină, % din total	50,18	49,75	49,70	49,00	48,88	48,32	47,92	48,45	48,55	n.a.

Surse: BNS, BNM, calcule și estimări EG;

Note: n.a. – datele nu sunt disponibile;

TABEL 2. MOLDOVA: PRINCIPALII INDICATORI ECONOMICI PE TERMEN LUNG

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Populația, milioane (fără regiunea transnistreană)	3,628	3,618	3,607	3,600	3,590	3,581	3,573	3,568	3,563
PIB, milioane USD, prețuri curente	1,662	1,981	2,598	2,988	3,408	4,401	6,055	5,403	5810
PIB per capita, USD la PPC	1761	1923	2126	2359	2559	2720	3004	2839	n.a.
Creșterea PIB, f-a-p., %	7,8	6,6	7,4	7,5	4,8	3,0	7,2	-6,0	6,9
Creșterea consumului privat, f-a-p., %	5,9	18,5	6,2	10,1	7,0	3,6	4,5	-7,9	9,0
Creșterea investițiilor în capital fix, f-a-p., %	1,1	19,2	11,0	17,7	2,8	10,5	-7,8	-37,2	17,2
Creșterea producției industriale, f-a-p., %	10,8	15,6	8,2	7,0	-4,8	-1,3	0,7	-22,2	7,0
Creșterea producției agricole, f-a-p., %	3,4	-13,6	20,8	0,8	-1,1	-23,1	32,1	-9,9	7,9
Cota industriei în PIB, %	20,2	20,5	20,5	19,1	18,0	19,1	13,9	13,0	13,3
Cota agriculturii în PIB, %	21,0	18,3	17,5	16,4	14,8	10,0	8,8	8,5	12,0
Export de mărfuri, milioane USD	659,7	805,1	994,1	1104,6	1060,8	1373,3	1646,0	1321,5	1582,1
Import de mărfuri, milioane USD	1037,5	1428,1	1748,2	2296,1	2644,4	3676,4	4866,3	3333,0	3855,3
Export de servicii, milioane USD	216,65	249,93	332,08	398,94	465,66	625,08	837,2	677,7	n.a.
Import de servicii, milioane USD	256,99	294,26	353,05	419,68	487,64	631,16	824,72	701,8	n.a.
Investițiile străine directe nete, milioane USD	83,6	73,64	147,8	190,86	234,16	522,04	691,49	112,0	n.a.
Remitențe nete de la emigranți, milioane USD	286,3	440,2	659,5	868,8	1119,0	1419,4	1795,8	1342,4	n.a.
Contul curent/PIB, %	-4,0	-6,6	-2,2	-8,1	-11,7	-15,2	-16,7	-8,6	n.a.
Activele oficiale de rezervă, milioane USD	268,87	302,27	470,27	597,44	775,3	1333,7	1672,4	1480,3	1717,7
Datoria externă totală, stoc, milioane USD	1816,5	1929,4	1881,8	2078,1	2528,9	3355,9	4106,1	4368,8	4618,1e
Datoria externă/PIB, %	109,3	97,5	72,5	69,6	74,3	76,3	67,9	80,8	n.a.
Datoria externă/export de bunuri și servicii, %	198,2	182,2	141,5	138,0	164,8	167,4	164,6	215,1	n.a.
Rata ocupării, % din populația de peste 15 ani	53,3	47,5	45,7	45,4	42,9	42,5	42,5	42,8	38,5
Rata șomajului, % din populația economic activă	6,8	7,9	8,1	7,3	7,4	5,1	4,0	6,4	7,5
Creșterea salariului real, %	20,9	15,4	10,1	6,8	14,2	8,0	10,2	9,0	0,7
Rata inflației, medie anuală, %	5,2	11,6	12,5	12,0	12,8	12,4	12,8	0,0	7,4
Deficitul bugetar, % din PIB	-2,2	1,0	0,4	1,5	-0,3	-0,3	-1,0	-7,0	-2,5
Cheltuielile bugetului de stat, % din PIB	31,5	33,1	35,1	37,0	40,1	41,8	41,6	43,5	40,8
Cursul de schimb valutar, medie anuală, MDL/USD	13,6	13,9	12,3	12,6	13,1	12,1	10,4	11,1	12,4
Rata de creștere a agregatului M2, f-a-p., %	30,4	24,4	44,8	36,7	12,2	47,3	18,3	-3,8	18,4
Rata de refinanțare a BNM, sfârșit de an, %	9,5	14,0	14,5	12,5	14,5	16,0	14,0	5,0	7,0
Total credite bancare, % din PIB	27,9	28,5	30,3	30,2	33,6	40,2	39,8	41,4	37,2
Rata dobânzii depozite bancare, media anuală, %	14,4	12,7	15,2	13,0	11,9	15,1	18,1	14,7	7,56
Rata dobânzii credite bancare, media anuală, %	23,1	19,2	21,0	18,9	18,2	18,9	21,0	20,3	16,25

Surse: BNS, BNM, FMI, calcule și estimări EG;

Note: n.a. – datele nu sunt disponibile;